

тому, що те, у чому раніше полягала суть суспільних чи державних інтересів, набуває сенсу тільки в якості приватного інтересу. Але цілком можлива й інша ситуація – визнання за приватними інтересами загальносуспільної важливості й виведення їх у ранг публічних. Так чи інакше, але публічні інтереси є засобом для досягнення цілей приватного права, яке становить, безсумнівно, велику цінність у громадянському суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тихомиров, Ю. А. Публичное право / Ю. А. Тихомиров. – М. : НОРМА, 1995. – 680 с.
2. Михайлов, С. В. Категория интереса в российском гражданском праве / С. В. Михайлов. – М. : Статут, 2002. – 205 с.
3. Конституція України 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
4. Полянский, В. В. Публичные и частные интересы в конституционном праве : проблемы и гармонизация / В. В. Полянский // Интерес в публичном и частном праве : сб. ст. – М., 2002. – С. 48–53.
5. Немытина, М. В. Трансформация частных интересов в публичные / М. В. Немытина // Частное право : проблемы

и тенденции развития : Материалы Междунар. науч.-практ. конф. – М., 2008. – С. 121–126.

6. Никологорская, Е. И. Общий корпоративный интерес в акционерных отношениях: сочетание частных и публичных начал / Е. И. Никологорская // Актуальные проблемы частноправового регулирования : материалы Всерос. VIII научного форума, Самара, 24–25 апреля 2009 г. – Самара, 2009. – С. 134–137.
7. Сіренко, В. Ф. Інтереси і Влада / В. Ф. Сіренко. – К. : Оріяни, 2006. – 536 с.
8. Тихомиров, Ю. А. Интерес в публичном и частном праве : согласование и противоборство / Ю. А. Тихомиров // Интерес в публичном и частном праве : сб. ст. – М., 2002. – С. 4–11.
9. Рішення Господарського суду Рівненської області від 26.11.2010 р. у справі № 10/148.
10. Рішення судової палати у цивільних справах Апеляційного суду м. Києва від 22.10.2008 р. у справі № 22-6915/08.
11. Рішення Господарського суду Київської області від 01.04.2011 р. у справі № 21/070-10/15.
12. Постанова Печерського районного суду м. Києва від 25.07.2006 р. у справі № 2-А-216-1/06.
13. Субочев, В. В. Теория законных интересов : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / В. В. Субочев ; ГОУВПО «Тамбовский государственный университет». – Тамбов, 2009. – 490 с.

УДК 342.95

ПРО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Чуйкова В. Ю.,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного права,
доктор філософії
Національного університету
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»,
м. Харків

Анотація: Розглядаються деякі проблеми використання інформації як об'єкта цивільних відносин. Аналізуються ознаки інформації як особистого немайнового права та специфіка його захисту.

Ключові слова: інформація, інформаційні відносини, особисте немайнове право, достовірна інформація, захист інформаційних відносин.

Аннотация: Рассматриваются некоторые проблемы использования информации как объекта гражданских отношений. Анализируются признаки информации как личного неимущественного права и специфика его защиты.

Ключевые слова: информация, информационные отношения, личное неимущественное право, достоверная информация, защита информационных отношений.

Annotation: Some issues of usage of information as object of civil relations are considered. The features of information as personal non-property law and specificity of its protection are analysed.

Key words: information, information relations, personal non-property law, adequate information, protection of information relations.

Характерною тенденцією нашого часу є зростання обсягу та значення відносин з приводу інформації в усіх сферах суспільної діяльності. Зазначені істотні зміни в суспільному житті потребують адекватного правового реагування. За таких умов актуальним є дослідження механізму правового регулювання інформаційних відносин з метою його вдосконалення. Інформаційне право, як і будь-яке інше суб'єктивне право, можна вважати

реальним лише в разі надання праволодітьцю необхідних і відповідних засобів для припинення порушення і відновлення порушених прав і інтересів.

Актуальність цього питання пояснюється тим, що нормальний цивільний оборот передбачає не тільки визнання за суб'єктами певних цивільних прав, наприклад, інформаційних, а й забезпечення їх надійною правовою охороною. Охорона інформаційних прав, у свою чергу, реалізується у вигляді застосування відповідних способів захисту інформаційних прав та інтересів. Зазначене обумовило **мету** дослідження – з'ясувати ознаки

інформації та теоретичні аспекти цивільно-правового захисту інформаційних прав та інтересів громадян.

У сучасному світі суспільна взаємодія неможлива без обміну інформацією, що породжує певні труднощі у визначенні особистих прав на неї, оскільки людство зацікавлене у вільному обміні інформацією. Відповідно до ст. 32 Конституції України не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини, а згідно зі ст. 34 Конституції України кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Здійснення цих прав може бути обмежене законом лише в передбачених ч. 3 ст. 34 Конституції випадках [1].

Основними принципами інформаційних відносин є: гарантованість права на інформацію; відкритість, доступність інформації та свобода щодо її обміну; об'єктивність, достовірність інформації; її повнота і точність; законність одержання, використання, поширення та зберігання інформації. Отже, інформація як об'єкт має свої особливості. Це здатність до багаторазового використання, неможливість її знищення, а при передачі – можливість збереження в особі, яка її передала, тощо.

Інформація згідно з Цивільним кодексом України (далі – ЦК) [2] належить до нематеріальних благ, до яких законодавством віднесено також і результати творчої діяльності і особисті немайнові блага (ст. 201 ЦК України). Поєднання цих об'єктів пояснюється їх особливою правовою природою та відсутністю в них матеріального змісту. Це є причиною для особливого правового регулювання відносин, пов'язаних з їх використанням і захистом. Так, наприклад, особисті немайнові блага є невідчужуваними і не можуть передаватися іншим особам ні за яких умов. Згідно з ч. 3, 4 ст. 269 ЦК України фізична особа не може відмовитися від особистих немайнових прав, не може бути їх позбавлена і володіє ними довічно. Використання об'єктів права інтелектуальної власності іншою особою, але не тією, яка має виключне право дозволяти її використання, можливе лише з дозволу останньої. Межі вільного використання об'єктів інтелектуальної власності визнані законом.

Ст. 177 Цивільного кодексу України відносить інформацію до об'єктів цивільних прав, а її визначення міститься у ст. 200 ЦК України, відповідно до якої *інформацією є будь-які та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді*. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про інформацію» під *інформацією слід розуміти документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі* [3].

В юридичній літературі проблеми інформації як об'єкта правовідносин почали обговорюватись порівняно недавно, на межі 70-80-х років минулого сторіччя. Вивчення цього явища в основному

обмежувалося лише переліком ознак і властивостей, які мають значення для права. Так, А. Б. Венгеров, один з перших дослідників проблем правового регулювання інформаційних відносин, не наводить визначення інформації, а тільки звертає увагу на її риси [5, с. 126].

На думку В.А. Дозорцева, інформація являє собою відомості, які повідомляються однією особою іншій, про неї можна говорити і як про процес повідомлення цих відомостей. У широкому сенсі під «інформацією» автор пропонує розуміти усякі відомості, які передаються на будь-яких засадах [6, с. 9].

Беляєва А. [4, с. 29] та Іванов В.Г. [7, с. 174] розглядають інформацію як сукупність відомостей. Такого ж погляду притримується і Лушнікова М.В. [8, с. 46].

Рассолов М.М. [10, с. 185] розглядає інформацію як певну сукупність різних повідомлень.

Підпригора О.А. [9, с. 34] визначає інформацію як певну суму знань про той чи інший об'єкт, які можна використати в доцільній діяльності людини.

Також існує думка, що під інформацією можна розуміти будь-які дані, які десь зберігаються чи куди-небудь передаються, незалежно від формату їх представлення.

Семілетов С.І. під інформацією пропонує розуміти будь-які знання, відомості або дані про щонебудь або кого-небудь, які об'єктивно існують, зберігаються і передаються [11, с. 69].

Перевагою останнього визначення є те, що воно до інформації відносить всі різновиди відомостей, а також дані, що дає змогу охопити правовим регулюванням більше коло суспільних відносин.

Недоліком визначення інформації С.І. Семілетовим є недостатня чіткість. Так, до інформації автор відносить і знання, і відомості, і дані, хоча термін «знання» охоплюється терміном «відомості».

З огляду на викладене вище, більшість дослідників визначає інформацію як відомості. Але частина авторів пов'язує інформацію з даними або знаннями, або відносять до неї відомості, дані і знання одночасно. Пояснюється це тим, що інформація сприяє розвитку ринкової економіки і інтелектуальної сфери суспільства. Крім того, тим, як вирішується комплекс питань, пов'язаних із правом на інформацію, власне, наявністю чи відсутністю таких прав, визначається рівень демократичності суспільства, дотримання загально визначених у світі прав і свобод людини та громадянина. Зазначене підтверджує необхідність дослідження проблем, що виникають у цій сфері, та здійснення аналізу відповідних норм ЦК України.

Слід зазначити, що серед основних ознак інформації деякі автори виділяють системність, селективність, субстанціональну несамостійність, наступництво, невичерпність, масовість, здатність трансформуватися, здатність до обмеження, універсальність, якість і пропонують методологічно розрізняти поняття «інформація» і «знання», що, безумовно, важливо. Дискусійним залишається положення про властивість інформаційної речі (інформаційного об'єкта). Дехто вважає, що інформація передається і поширюється тільки на

матеріальному носію або за допомогою матеріального носія і виявляється як «двоєдність» інформації (її змісту) і носія, на якому вона закріплена. Слід зазначити, що ця властивість дає можливість поширити на так звану «інформаційну річ (об'єкт)», спільну і взаємо залежну дію двох інститутів – інституту авторського права та інституту права власності. Але інформація, навіть за такого підходу, може мати ще одну властивість – бути нематеріальним благом, і тоді застосування двох інститутів разом неможливе технічно і неправильно за суттю. Як особисте немайнове благо, інформація не може мати нічого спільного з майновою оцінкою і в такому випадку набуває позазаконного та немайнового змісту, є невідчужуваною у будь-якому разі, навіть якщо цього бажає особа. Це сприяє захисту права, зокрема, фізичних осіб від порушень у цій сфері.

Інформація може тиражуватися і поширюватися в необмеженій кількості екземплярів без зміни її змісту, і це є її специфічною особливістю. Вона може бути відома багатьом, а якщо зберігається на матеріальному носії – то і належати одночасно необмеженій кількості осіб. Однак, недостатньо коректним є зауваження про необхідність юридично закріплювати обсяг прав з використання інформації (її змісту) особами, які володіють такою інформацією (які володіють знаннями про зміст інформації).

Значно відрізняються за змістом поняття «володіти інформацією» та «володіти знаннями про зміст інформації». Мова може йти про володіння як одну зі складових змісту права власності, лише у випадку заміни поняття «інформація» на поняття «документована інформація», тобто відомості, які тісно пов'язані із матеріальним носієм. В інших випадках слід надзвичайно обережно ставитися до термінологічних визначень, щоб не припуститися помилок, відомих теорії права інтелектуальної власності. Йдеться, зокрема, про пропріетарну (лат. *proprietas* – власність) теорію, яка у будь-якій своїй формі знищує найважливіше – особисті немайнові права як пов'язані з майновими, так і немайнові.

Інформація як особисте немайнове право належить до найважливіших, невідчужуваних, природних, притаманих людині від народження благ – разом з благом життя, здоров'я тощо. Тому не можна допускати навіть термінологічних неточностей у цій сфері. Так, особистим немайновим благом не можна «володіти», ні «користуватися», ні «розпоряджатися». Для інформаційних відносин загалом термінологічний апарат має бути набагато ширшим і враховувати названі особливості інформації як особливого нематеріального блага. Спрощення, які допускає законодавець щодо документованої інформації, не можуть слугувати взірцем для доктринальних розробок при вирішенні цієї проблеми і для застосування у судовій практиці. Необхідність забезпечення суспільних інтересів змушує законодавця в деяких випадках запроваджувати особливий режим поширення і використання інформації. Найвніть публічного елемента у структурі права на інформацію є, на думку фахівців, важливим чинником правового регулювання інформаційних відносин. Зокрема, ст. 30 Закону «Про інформацію» визначає правовий режим

інформації з обмеженим доступом, до якої відносить *конфіденційну та секретну інформацію*. В правовому полі також визначений статус *інформації в автоматизованих системах*. Досить повно врегульовані окремі види інформації Законами України «Про науково-технічну інформацію», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення та радіомовлення» тощо.

Основним суб'єктом інформаційних відносин є власник інформації, який щодо об'єктів своєї власності має право здійснювати будь-які законні дії. Інформація є об'єктом права власності громадян, організацій (юридичних осіб) і держави. Підставами для виникнення права власності на інформацію є: створення інформації своїми силами й за власний рахунок; договір на створення інформації; договір, що містить умови переходу права власності на інформацію до іншої особи. Власник інформації має право призначити особу, яка здійснює володіння, використання і розпорядження інформацією, визначити правила її обробки та доступ до неї, а також встановлювати інші умови щодо інформації. Таким чином, суб'єктами відносин у сфері інформації є також володільці та користувачі інформації. Фізична особа має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію. Не допускаються збирання, зберігання, використання і поширення інформації про особисте життя фізичної особи без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Комплекс проблем, пов'язаних із названим правом, отримали назву особистих даних, стосовно яких тривають дискусії між представниками різних галузей науки.

Фізична особа, яка поширює інформацію, зобов'язана переконатися в її достовірності. Достовірною вважається та інформація, що відповідає дійсності. Впевнитися у достовірності інформації можна після особистої перевірки та отримання відповідних доказів із достовірних джерел. Так достовірною відповідно до ч. 3 ст. 302 ЦК вважається інформація, яка надається посадовою, службовою особою при виконанні нею своїх службових обов'язків, а також інформація, яка міститься в офіційних джерелах, а саме: у звітах, стенограмах, повідомленнях засобів масової інформації, засновниками яких є відповідні державні органи або органи місцевого самоврядування. Якщо фізична особа поширює таку інформацію, вона не зобов'язана перевіряти її достовірність і не несе відповідальності у разі її спростування.

Повнота і реальність права особи на конфіденційність окремих видів інформації значною мірою залежить від того, наскільки ефективним є захист цього права у випадку його порушення. За сучасних умов захист прав людини стає однією з домінант суспільного прогресу, основою якого є загальнолюдський інтерес, пріоритет загальнолюдських цінностей. Проблема правового захисту права на таємницю буде актуальною доти, доки у людей не буде вироблена потреба правомірної поведінки, тобто у свідомості і підсвідомості не буде закріплено абсолютне табу на втручання в чуже особисте життя, усвідомлення цінності своєї приватності і, водночас, соціальної шкідливості

невиконання правового обов'язку щодо утримання від втручання в чужі приватні справи. Закріплення основних прав громадян на таємницю приватного життя, сімейну таємницю, таємницю сповіді (яка є частиною таємниці приватного життя), таємницю листування, таємницю усиновлення, здоров'я обумовило необхідність розробки механізму забезпечення і реалізації захисту цих нематеріальних благ.

Питання захисту цивільних прав і суб'єктивного цивільного права на захист неодноразово становило предмет наукових розробок, проте і досі окремі аспекти проблематики залишаються дискусійними і тому привертають до себе увагу багатьох науковців [12, с. 9].

Частиною 2 ст. 200 ЦК України надано право суб'єкту відносин у сфері інформації вимагати усунення порушень його права і відшкодування майнової та моральної шкоди, завданої такими правопорушеннями. Захист цивільних прав та інтересів учасників інформаційних відносин відбувається також згідно з нормою ст. 16 ЦК України. За порушення законодавства України про інформацію передбачена дисциплінарна, цивільно-правова або кримінальна відповідальність, яку несуть особи, винні у вчиненні порушень, серед яких: необґрунтована відмова від надання відповідної інформації; надання інформації, що не відповідає дійсності; несвоєчасне надання інформації; навмисне її приховування тощо. Протиправні дії підлягають оскарженню до відповідних органів вищого рівня або до суду, а у випадках, коли у зв'язку з правопорушенням завдано громадянам, підприємствам, установам, організаціям та державі матеріальної або моральної шкоди, винні у цьому особи відшкодовують її на підставі рішення суду. Розмір відшкодування також визначається судом.

Вказані у Цивільному кодексі України особисті немайнові права, зокрема право на інформацію, не є лише декларацією завдяки ефективним способам їх захисту, визначеним ЦК. Захист особистого немайнового права може здійснюватися різними способами відповідно до змісту цього права, способу його порушення та наслідків, до яких спричинило таке порушення. Найважливішим способом захисту інтересів особи, про яку поширили недостовірну інформацію, є її спростування (ст. 277 ЦК України). Фізична особа, особисті немайнові права якої порушення внаслідок поширення про неї (або) членів її сім'ї недостовірної інформації, має право на відповідь, а також на спростування цієї інформації.

У доктрині цивільного права закладено твердження про те, що майнові санкції не можуть охороняти особисті немайнові права належним чином. Враховуючи немайновий характер цих прав, відповідальність за їх порушення має бути переважно немайновою. З цього випливає, що найважливішим напрямом вдосконалення охорони особистих немайнових прав є розширення кола саме немайнових санкцій за їх порушення. Щодо грошового штрафу, то він має застосовуватися лише тоді, коли немайнові санкції не дають змоги стимулювати поведінку суб'єктів. Заслужує на увагу думка про стягнення грошового штрафу у прибуток держави, а не на користь потерпілого. Це пояснюється тим, що

штрафні санкції здатні виконувати не відновлювальну, а лише превентивну функцію. Виконання рішення суду про вчинення відповідних дій для усунення особистого немайнового права обов'язкове, не залежить від слати штрафу і не звільняє особу від обов'язку виконати рішення суду.

Інформація повинна мати «комерційну цінність», тобто виступати товаром. Умовою надання захисту виступає дотримання правокористувачем усіх необхідних заходів для забезпечення її конфіденційності. При дотриманні цих вимог під правами статті підпадають будь-які знання, а також практичний досвід спеціалістів, які використовуються не тільки на виробництві, а й в інших галузях господарчої діяльності.

Розповсюдження інформації з обмеженим доступом може не тільки порушувати право людини на повагу до її честі і гідності, а і права на приватний простір, таємницю особистого життя, або їх складові (право на лікарську таємницю тощо). Але в окремих випадках порушення особистого немайнового права можна попередити або зменшити його негативні наслідки. Із цією метою встановлений ще один цивільно-правовий спосіб. Це заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права. Така заборона здійснюється за рішенням суду і спрямована на вжиття заходів щодо унеможливлення випуску газети, книги, кінофільму, телепередачі тощо, які ще готуються до такого випуску. У разі, коли газета, книга, кінофільм або телепередача вже вийшли, суд може заборонити (припинити) їхнє розповсюдження до усунення допущеного порушення, а в разі, коли усунення порушення неможливе, взагалі ухвалити рішення про вилучення тиражу з подальшим знищенням. Безумовно, для ухвалення такого рішення суд має встановити факт порушення права.

Таким чином, у всіх випадках, коли йдеться про інформацію поза будь-яким матеріальним носієм або про інформацію, яка пов'язана тісно зі своїм носієм, йдеться про об'єкт, який не має цінності, вартості, а лише може бути оцінений за його важливістю, вчасністю, тощо, а не набути ціну як майно. Це товар особливого роду, який піддається оцінці, а не встановленню його вартості [13, с. 255].

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. – Х.: Право, 2013.
2. Цивільний кодекс України – Х.: Право, 2013.
3. Закон України «Про інформацію» // Відомості Верховної Ради України, 1992. – №48. – Ст. 650.
4. Беляева А. Взаимодействие человека и информации: возвращение смысла // Вестник высшей школы. – 2004. – №5. – С. 26-30.
5. Венгеров А.Б. Право и информация в условиях автоматизации управления. – М.: Юрид. лит. – 1978. – 208 с.
6. Дозорцев В.А. Проблемы исключительности права // Юрид. лит. – 2000. – №3. – С. 4-11.
7. Иванов В.Г. Правовая информация та комп'ютерні технології в юридичній діяльності: навч. посібн. / За заг. ред. В.Г. Іванова: Нац. Юрид. Акад. ім. Я. Мудрого. – Х.: Право, 2012. – 240 с.
8. Лушникова М.В. Право на информацию // Гос-во и право. – 2006. – №6. – С.42-48.
9. Підопригора О.А. Проблемы цивільно-правового захисту права інтелектуальної власності // Питання інтелектуальної власності. Вип.1. – К.: Акад. Правових наук України. – 2004. – С. 29-51.

10. Рассолов М.М. Управление, информация и право. – М.: Юрид. лит. – 1991. – 224 с.

11. Семилетов С.И. Информация как особый нематериальный объект права // Гос-во и право. – 2005. – №5. – С. 67-74.

12. Копылов В.А. О систематизации и кодификации информационного законодательства и праве собственности

на объекты информационных отношений // Научно-техническая информация. – 2002. – №5. – С. 1-13.

13. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар. – Т.4 / За ред. проф. І.В. Спасько-Фатеевої. – Серія «Коментарі та аналітика». – Х.: ФО-П Колісник А.А., 2010. – 768 с.

УДК 347.23:347.21

ЗАХИСТ ВОЛОДІННЯ ЯК ФАКТИЧНОГО ПАНУВАННЯ НАД РІЧЧЮ

Бурлаков С. Ю.,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Анотація: Стаття присвячена проблемам володіння як категорії цивільного права, яка полягає у фактичному пануванні над річчю. Окрема увага придляється цивільно-правовому захисту володіння від дій третіх осіб, у тому числі власника.

Ключові слова: володіння, річ, право власності.

Аннотация: Статья посвящена проблемам владения как категории гражданского права, которая состоит в фактическом господстве над вещью. Отдельное внимание уделяется гражданско-правовой защите владения от действий третьих лиц, в том числе собственника.

Ключевые слова: владение, вещь, право собственности.

Annotation: This article is devoted to the problems of ownership as a category of civil law, which is the actual domination of thing. Special attention is paid to civil legal protection of ownership from acts of third parties, including the owner.

Key words: possession, things, ownership.

У Цивільному кодексі України (надалі – ЦК України) про володіння як фактичне панування над річчю згадується у ч. 1 ст. 897 ЦК України [1]. При цьому визначення вказаного поняття дається через визначення володільця майна – як особи, яка фактично тримає його у себе. Передбачена у вказаній нормі «конструкція володільця» поширюється щодо особи, яка володіє чужим майном. Водночас згідно із ч. 1 ст. 398 ЦК України правомірність фактичного володіння майном пов'язується із наявністю в особи права володіння, яке може виникати на підставі договору з власником або з особою, якій майно було передане власником, а також на інших підставах встановлених законом. Таким чином у наведених нормах «фактичне володіння» розглядається невіддільним від такої складової, що становить зміст права власності як «права володіння», яке власником або уповноваженою ним особою може бути надане й іншим особам, що дозволяє його розглядати як поняття, яке є похідним від права власності.

Втім, ЦК України не містить норм про володіння як фактичне панування над річчю, які б враховували можливість його існування окремо від права власності на майно (не похідного від права власності), що варто визнати одним із серйозних його недоліків. Наприклад, згідно із абз. 3 ч. 2 ст. 331 ЦК України право власності на нерухоме майно виникає з моменту його державної реєстрації. Однак, до проведення державної реєстрації, яка обумовлюватиме виникнення у особи права

власності, особа вже є фактичним володільцем новоствореного об'єкта нерухомості. До таких випадків можна віднести і набувальну давність, яка згідно із ст. 344 ЦК України є підставою виникнення права власності у особи, яка добросовісно володіла чужим майном протягом встановленого законом терміну.

Слід відзначити, що вітчизняний правопорядок втратив цей важливий інститут речових прав, який відомий всім сучасним розвинутим правовим системам. Історично володіння як факт, відмінне від право володіння визнавали давні римляни. Визначаючи роль цього інституту Новицький І.Б. вказує, що володіння у розумінні фактичного панування над річчю є саме тим відношенням, на підґрунті якого історично формувався інститут права власності [2, с. 75]. Одночасно він відзначав, що в більш розвинутому римському праві «володіння» і «право власності» – різні категорії, які могли співпадати в одній й тій же особі, але й могли належати і різним особа [2, с. 75]. У Стародавньому Римі володіння розумілося саме як фактичне положення пов'язане з юридичними наслідками (можливість набуття права на річ, право на захист тощо). Римські юристи диференціювали володіння та визнавали таким не будь-яке оволодіння річчю. Так, вирізнялося власне *володіння* (*possessio*, *possessio civilis*) та *просте тримання* (*detentio* або *possessio naturalis*). Для виникнення володіння (*possessio*) необхідним було наявність двох елементів: 1) *corpus possessionis* (тіло володіння, тобто саме фактичне оволодіння, заволодіння річчю) та 2) *animus*